

นิยาม

ขยะอาหาร (Food Waste) หมายถึง เศษอาหารที่ไม่สามารถนำมาบริโภคต่อได้ อาจเป็นสิ่งที่เหลือจากการบริโภค เช่น เปลือกผลไม้ หรือเป็นอาหารที่เราทิ้งให้หมดอายุจนไม่สามารถเอามาบริโภคต่อได้

อาหารส่วนเกิน (Food Surplus) หมายถึง อาหารที่มีมากเกินความต้องการ ซึ่งอาจมีเกินความต้องการทั้งในส่วนผู้ผลิต ผู้จำหน่าย หรือในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ตัวอย่างเช่น อาหารที่มีการผลิตหรือเป็นผลิตผลทางการเกษตรที่มีมากเกินไปจนค้างสต็อกและ/หรือการยกเลิกคำสั่งซื้อ อาหารที่มีอายุการเก็บรักษาน้อยกว่าข้อกำหนดของผู้ซื้อ อาหารที่ไม่ผ่านข้อกำหนดของผู้ผลิตและ/หรือ ลูกค้า (เช่น สี ขนาด รูปร่าง หรือมีความบกพร่องของฉลาก) ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย หรือให้ข้อมูลผิดพลาดทำให้ไม่สามารถจำหน่ายตามปกติได้ แต่ยังเหมาะสมต่อการบริโภคของมนุษย์ และมีคุณภาพมาตรฐานเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ขยะอาหารที่เลี้ยงสัตว์ได้ หมายถึง ขยะอาหารที่เกิดจากอาหารส่วนที่สามารถนำไปบริโภคได้ แต่บริโภคไม่หมด หรือเป็นเศษผัก/ผลไม้ เศษเนื้อสัตว์จากการประกอบอาหาร หรือเป็นวัตถุดิบในการตกแต่งจาน ซึ่งขยะอาหารในส่วนนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นอาหารสัตว์ได้

ขยะอาหารที่เลี้ยงสัตว์ไม่ได้ หมายถึง อาหารส่วนที่เหลือจากการบริโภคที่ไม่เหมาะต่อการนำไปเลี้ยงสัตว์ อาทิ อาหารที่มีรสเผ็ดจัด เปลือกผลไม้หนา เปลือกหอย ก้างปลา กระดูกแข็ง

หลักการในการจัดการขยะอาหาร

• การป้องกันการเกิดและลดขยะอาหารที่แหล่งกำเนิด (Food Waste Prevention and Reduction)

- จัดการกับวัตถุดิบและอาหารส่วนเกินก่อนที่จะกลายเป็นขยะอาหาร

- การแบ่งปันให้ผู้ด้อยโอกาส (Feed Hungry People)

• การนำขยะอาหารที่เกิดขึ้นไปใช้ประโยชน์

- การเลี้ยงสัตว์ (Feed Animals)

- การผลิตก๊าซชีวภาพ (Bio gas) หรือแปรรูปเป็นไบโอดีเซล

(Biodiesel)

- การทำปุ๋ย (Composting)

• การกำจัดโดยการฝังกลบ/การเผา (Landfill/Incineration)

การกำจัดเป็นลำดับสุดท้าย ควรที่จะเหลือปริมาณขยะอาหารให้น้อยที่สุดและจำเป็นต้องนำมากำจัด

กรอบแนวคิดในการจัดการขยะอาหารในแต่ละแหล่งกำเนิด

การจัดการขยะอาหารในแต่ละแหล่งกำเนิด จะมีวิธีการในการจัดการที่แตกต่างกัน สามารถจัดทำแนวทางเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับแต่ละแหล่ง แบ่งเป็น 8 แหล่ง ได้แก่

- 1) บ้านเรือน
- 2) ศูนย์ราชการ/อาคารสำนักงาน/โรงเรียน
- 3) ศูนย์อาหาร/ร้านอาหาร/ภัตตาคาร
- 4) ซูเปอร์มาร์เก็ต/ร้านสะดวกซื้อ
- 5) ตลาด
- 6) วัด
- 7) คอนโดมิเนียม/อาคารสูง
- 8) โรงแรม

อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่
<https://shorturl.at/nKEsY>

แนวทางจัดการขยะอาหารแบบเบื้องต้น

1) **ป้องกันการเกิดและลดขยะอาหารที่แหล่งกำเนิด**
โดยวางแผนการผลิต/การซื้อให้พอดีกับปริมาณอาหารที่จำหน่าย การประกอบอาหาร และการบริโภค เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอาหารเกินความต้องการทั้งในระดับธุรกิจและครัวเรือน

2) **อาหารส่วนเกิน** นำไปบริจาคให้กับกลุ่มเปราะบาง และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส อาทิ ชุมชนแออัด ผู้ยากไร้ สถานสงเคราะห์คนชรา สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า โดยปฏิบัติตามแนวปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยอาหารสำหรับการบริจาคอาหาร เพื่อควบคุมคุณภาพอาหารและความปลอดภัยของผู้บริโภค

3) **ขยะอาหารที่เลี้ยงสัตว์ได้** ได้แก่ อาหารที่เหลือจากการรับประทาน เศษผัก/ผลไม้ เศษเนื้อสัตว์จากการประกอบอาหาร หรือตกแต่งจาน ให้คัดแยกและเก็บรวบรวมในภาชนะที่มีฝาปิด

3.1) กรณีที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ประกอบการมาเก็บขนทุกวัน สามารถนำไปเลี้ยงสัตว์ หรือจำหน่ายให้กับผู้รับซื้อไปเป็นอาหารสัตว์ หรือทำปุ๋ยหมัก หรือน้ำหมักชีวภาพ

3.2) กรณีไม่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ประกอบการมาเก็บขนได้ทุกวัน สามารถนำไปทำปุ๋ยหมัก หรือน้ำหมักชีวภาพ

4) **ขยะอาหารที่เลี้ยงสัตว์ไม่ได้** ได้แก่ อาหารที่มีรสเผ็ดจัด เปลือกผลไม้หนา เปลือกหอย ก้างปลา กระดูกแข็ง ให้คัดแยกและเก็บรวบรวมในภาชนะที่มีฝาปิด และส่งต่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ประกอบการไปทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพ

การเตรียมการและการดำเนินงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดการขยะอาหาร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นตัวกลางในการรวบรวมเพื่อส่งต่อให้กับผู้ที่มีศักยภาพในการจัดการขยะอาหารต่อ อาทิ เกษตรกรผู้เลี้ยง Black Soldier Fly (BSF) เลี้ยงไส้เดือน

เลี้ยงสัตว์ หรือไปแปรรูปเป็นปุ๋ย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) วางระบบการจัดเก็บขยะอาหาร

วางระบบการจัดเก็บขยะอาหาร โดยพิจารณาจากแหล่งกำเนิดที่ไม่สามารถจัดการขยะอาหารได้เองหรือจัดการขยะอาหารได้เองบางส่วนว่ามีปริมาณขยะอาหารที่ต้องให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการมากน้อยเพียงไร จากนั้นพิจารณากำหนดวัน เวลา และเส้นทางในการเก็บขนขยะอาหาร โดยพิจารณาจากข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1.1) ปริมาณและลักษณะของขยะอาหาร
- 1.2) จำนวนรถเก็บขนขยะอาหาร พร้อมทั้งปริมาณที่สามารถเก็บขนได้ในแต่ละรอบ
- 1.3) เส้นทางที่รถเก็บขนขยะอาหารสามารถเข้าถึงและดำเนินการเก็บขนขยะอาหารได้
- 1.4) ความสามารถในการเก็บกักขยะอาหารในพื้นที่
- 1.5) ปริมาณขยะอาหารที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการได้
- 1.6) ข้อมูลของผู้ใช้ประโยชน์จากขยะอาหารในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง
- 1.7) ข้อมูลเวลาในการเก็บขนในแต่ละเส้นทาง รวมถึงระยะทางและเวลาในการขนส่งขยะอาหารไปจัดการตามแหล่งจัดการขยะอาหาร

2) จัดเตรียมการจัดเก็บขยะอาหาร

2.1) ตรวจสอบรถเก็บขนขยะอาหารและอุปกรณ์ที่ใช้เก็บขนให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

2.2) เตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ที่เก็บขนขยะอาหาร

3) จัดการขยะอาหารที่จัดเก็บมาใช้ประโยชน์

ในการจัดการขยะอาหารที่จัดเก็บมาใช้ประโยชน์ ควรพิจารณาจากการนำไปใช้ประโยชน์ที่ง่ายที่สุด กระบวนการน้อยที่สุด โดยพิจารณาเลือกใช้เป็นอาหารสัตว์ก่อนจะนำไปทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพหากเป็นไปได้ ซึ่งในทางปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์จะใช้เฉพาะขยะอาหารที่เลี้ยงสัตว์ได้ โดยจำเป็นต้องมีการเตรียมการเพื่อให้สามารถนำขยะอาหารไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ พิจารณาได้จากคุณภาพของขยะอาหารที่มีการคัดแยกออกมาและปริมาณของขยะอาหารที่เก็บรวบรวมมาได้

4) ติดตามและบันทึกปริมาณขยะอาหาร

เพื่อให้การดำเนินงานสามารถจัดการขยะอาหารได้อย่างเหมาะสม สามารถนำขยะอาหารไปใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด ตรวจสอบได้ว่า ปริมาณและคุณภาพของขยะอาหารเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

5) สื่อสารประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจ

ประชาสัมพันธ์ชักชวนความเข้าใจให้ประชาชนทราบเส้นทางและเวลาในการจัดเก็บขยะอาหารโดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้ เพื่อให้ประชาชนสามารถเตรียมขยะอาหารมาทิ้งได้ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

ส่วนขยะมูลฝอยชุมชน กองจัดการกากของเสียและสารอันตราย
กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
92 ซอยพหลโยธิน 7 ถนนพหลโยธิน แขวงพญาไท เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร 10400 โทร. 0 2298 2083-8
www.pcd.go.th

โครงการการบริหารจัดการและสร้างการรับรู้มลพิษ
จากสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพที่ดี
ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

คำแนะนำ แนวทางการจัดการ

ขยะอาหาร

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

